

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Нужни и вољни супарничари

Нужни јединствени супарничари морају а вољни не морају бити обухваћени супарничарском заједницом.

Јединствени супарничари не могу бити укључени у парницу на различитим странама, без обзира на то да ли су нужни или вољни супарничари.

У процесној заједници јединствених супарничара могућно је да за неке важе правила о нужном, а за неке правила о вољном јединственом супарничарству.

Нужни јединствени супарничари не могу а вољни јединствени супарничари могу појединачном изјавом повићи тужбу.

Дејство жалбе нужног или вољног јединственог супарничара протеже се и на јединствене супарничаре који жалбу нису поднели.

(Решење Врховног суда Србије, Гж 853/91 од 10.7.1992. године)

Пуномоћник у парничном поступку

У парничном поступку пуномоћник може бити само пословно способно физичко лице кога овласти странка па се у тој улози не може јавити правно лице и кад са странком закључи уговор о обављању свих правних послова.

Из образложења:

”Окружни суд је жалбу против првостелене одлуке третирао као правни лек ”Металсервис-бироа”. Ово правно лице није странка у поступку. Тужба је поднета против ДД ”Металсервис” и није проширена на ”Металсервис-биро”, у смислу члана 196. став 2. ЗПП. То што се овај Биро сам тако означава нема значаја на његов положај у парници, јер једино од тужиоца зависи ко ће бити тужени у поступку пред судом.

”Металсервис-биро” не може бити ни пуномоћник туженог. Он јесте закључио уговор са ”Металсервисом” да за њега обавља све правне послове који су раније обављани у Сектору за правне, кадровске и опште послове. Али, тај се уговор не може односити на заступање пред судом, јер је оно регулисано императивним прописима Закона о парничном поступку, који се не могу дерогирати уговором, односно вољом странака. Према члану 90. став 1. ЗПП, пуномоћник може бити свако лице које је потпуно пословно способно. Пошто пословна способност није статусни атрибут правног лица, пуномоћник у парничном поступку може бити искључиво пословно способно физичко лице. Према томе, то није могао, у овој парници, бити ”Металсервис-биро”, али је могао адвокат који је и предузимао парничне радње.

Будући да је поменути адвокат заступао туженог и пред првостеленим судом, Окружни суд је његово учешће у парници морао третирати као битну повреду поступка из члана 354. став 2. тачка 10. ЗПП, на коју се пази по

службеној дужности а то је изискивало да се жалба туженог размотри. Пошто је жалба одбачена, ревизија је основана јер је непрописно заступање и ревизијски разлог на који се такође пази по службеној дужности”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 5010/92 од 28.01.1993. године)

Повреда поступка уређена материјалним законом као ревизијски разлог

Повреда дисциплинског или другог поступка уређеног материјалним законом спада у погрешну примену материјалног права, па ако је услед тога чињенично стање остало непотпуно утврђено, ревизијски суд ће побијану одлуку укинути и предмет вратити на поновно суђење.

Из образложења:

”Поступак утврђивања статуса технолошког вишка је двостепен, какав је, по правилу, сваки поступак интерне заштите права радника. Права радника у овом статусу могу се остварити тек пошто одлука да је за његовим радом престала потреба постане коначна. Пре не могу, јер приговор има суспензивно дејство... Нижестепени судови нису о овоме водили рачуна, па пошто то утиче на законитост оспорених одлука, у ревизији се основано указује на мане у погледу примене материјалног права. Оне су и биле разлог да се, у смислу члана 395. став 2. ЗПП, укину обе нижестепене пресуде и предмет врати на поновно суђење”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2369/93 од 08.07.1993. године)

Субјективно преиначење тужбе

Последица субјективног преиначења тужбе је промена туженог а не тужиоца у парници.

Из образложења:

”Према члану 192. став 1. ЗПП, субјективно преиначење тужбе постоји кад тужилац уместо првобитно туженог тужи друго лице. Пошто је овде реч о замени туженог, нижестепени судови су погрешили што су замену тужиоца третирали као преиначење тужбе у смислу поменуте одредбе. Замена тужиоца, заправо, и није могућна. Могућно је да, у смислу члана 196. став 2. ЗПП, уз тужиоца приступи нови тужилац, али то се овде није хтело. Пуномоћник законског заступника малолетне тужиље је хтео да уместо ње у парницу ступи мајка тужиље, што није допуштено. Дозвољавајући овакво ”субјективно преиначење тужбе”, првостепени суд је повредио одредбу члана 192. став 1. ЗПП. Тиме је учинио битну повреду поступка из члана 354. став 1. ЗПП, на коју указује и ревизија.

Будући да другостепени суд ову повреду није санкционисао, она је добила значај ревизијског разлога из члана 385. став 1. тачка 2. ЗПП. По том основу су и укинута решења нижестепених судова.

У поновном поступку судови ће као тужиљу и даље третирати малолетну тужиљу а њена мајка остаје њен законски заступник”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 282/93 од 11.02.1993. године)

Идентичност захтева

Тужбени захтеви се идентификују по тужбеном предлогу (петитум) и по чињеницама на којима се тај предлог заснива (чињенични основ тужбеног захтева).

Из образложења:

”Тужбени захтев се идентификује по тужбеном предлогу (petitum) и по чињеницама на којима се тај предлог заснива (чињенични основ тужбеног захтева). У овом спору између ранијег и новог тужбеног захтева нема

истоветности. Ранији се односи на исплату накнаде за техничко унапређење, а нови на накнаду инфлаторне штете због обезвређивања поменуте накнаде, у смислу члана 278. став 2. Закона о облигационим односима. Пошто други захтев није био предмет поравнања закљученог на рочишту 08.10.1992. године, није било услова за одбацивање тужбе у смислу члана 288. став 2. и члана 323. у вези с чланом 301. ЗПП. Како је то решење ипак донето, у ревизији се основано указује на повреду одредаба поменутих чланова, која представља ревизијски разлог из члана 385. став 1. тачка 2. ЗПП. Због тога су, у смислу члана 394. став 1. ЗПП укинута оба решења и предмет враћен на поновно суђење, које ће бити мериторно”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 4148/93 од 22.12.1993. године)

Признање захтева

Ако тужени призна супсидијарни захтев, пресуда на основу признања не може садржати исказ о признању алтернативног захтева.

Из образложења:

”Тужилац је у овом спору (рочиште 26.01.1993. године) ставио захтев да му тужени врати расхладну витрину и замрзивач, а ако то није у могућности да му исплати накнаду штете у одређеним износима. Тужени је овај захтев признао (рочиште 10.02.1993. године) па је првостепени суд донео пресуду на основу признања. И овом се пресудом, као и сваком другом, спор, у смислу члана 2. ЗПП, може решити само у границама стављеног захтева. У овом случају, судови нису тако поступили. Тужба садржи два захтева од којих је други супсидијаран, док првостепена пресуда ова два захтева узима као да су алтернативно постављени. Пошто је тужени признао супсидијаран а не алтернативни захтев, Окружни суд је требало да санкционише недостатак пресуде на основу признања, а пошто то није учинио, настао је ревизијски разлог из члана 385. став 1. тачка 2. ЗПП, због којег су у смислу члана 394. став 1. ЗПП, укинута обе нижестепене пресуде.

На овај недостатак указује и захтев за заштиту законитости али га третира као повреду материјалног права, будући да се алтернативна облигација разликује од супсидијарне. Отуда се у захтеву основано указује на погрешну примену материјалног права (на ово указује и ревизија али се она, по члану 385, став 4. ЗПП, не може позивати на погрешну примену материјалног права)”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2821/93 и Гзз. 115/93 од 17.08.1993. године)

Пресуда на основу признања

Признање тужбеног захтева може се учинити на рочишту или поднеском али увек мора бити несумњиво да потиче од тужене стране, односно њеног овлашћеног лица.

Признање инфлацијом обезвређеног тужбеног захтева, без могућности тужиоца да га вредносно обнови, не може довести до доношења пресуде на основу признања.

Кад су испуњени услови, пресуда на основу признања учињеног поднеском може се донети и ван рочишта ако је поднесак достављен тужиоцу са довољно времена да реагује на евентуалну промену вредности захтева.

Из образложења:

”Тужилац је поднео тужбу ради накнаде штете због повреде на раду. Три месеца касније, тужени је у одговору на тужбу признао тужбени захтев. Првостепени суд је без одржавања расправе и претходног достављања одговора на тужбу тужиоцу, донео пресуду на основу признања и у целини усвојио тужбени захтев. Другостепени суд је ову пресуду потврдио.

У ревизији се основано указује на битну повреду поступка из члана 354. став 2. тачка 6. Закона о парничном поступку. Пресуда на основу признања је донета противно одредбама тог закона. Према члану 331. став 1. ЗПП, пресуду на основу признања суд доноси ако тужени до закључења главне расправе призна тужбени захтев. Признање се може учинити на рочишту или поднеском. У оба случаја мора бити несумњиво да признање потиче од тужене стране. У овом случају, тужена страна је предузела мере, према члану 57. став 1. и члану 169. став 1. Закона о предузетима ("Службени лист СФРЈ", бр. 77/88, 40/89, 46/90 и 61/90) заступа директор. Он, међутим, може, у смислу члана 172. став 1. истог закона, дати другом лицу писмено пуномоћје за заступање предузетима.

Поднесак о признању тужбеног захтева у овој парници није потписао директор туженог предузетима, нити лице које се легитимисало као пуномоћник предузетима. Зато се не може узети да несумњиво потиче од лица које, у име и за рачун предузетима, може признати тужбени захтев.

Ако се узме у обзир да, у условима хиперинфлације која у нас управо делује, вредност новца вртоглаво опада, онда се не може избећи закључак да признање, учињено више од три месеца после подношења тужбе, није признање истог захтева у вредносном смислу. Пошто првостепени суд није омогућио тужиоцу да супстанци свог захтева усклади са тромесечном инфлаторном променом вредности новца, у ревизији се основано указује да је пресуда на основу признања заснована на недозвољеном располагању странака, што представља сметњу за њено доношење, у смислу члана 331. став 2. ЗПП. Овакво учињено признање тужбеног захтева иритира и одредбе чл. 9. и 10. ЗПП о савесном коришћењу, односно забрани злоупотребе процесних права.

У случају признања захтева, пресуда се, по члану 31. став 1. ЗПП, доноси без даљег расправљања, тако да предлог тужиоца за доношење пресуде на основу признања није потребан. Отуда се она, уколико је признање учињено поднеском (као у овом случају), може донети и ван рочишта. Зато нису основани наводи ревизије да се пресуда на основу признања може донети само на главној расправи. Наравно, то не значи да суд није био дужан да тужиоцу достави одговор на тужбу. Искључење расправљања не значи и анулирање процесних правила о достављању поднесака противној страни.

Најзад, признање захтева после његовог обезвређивања, без могућности вредносне обнове, представља, у условима инфлације и повреду моралних начела, што говори да је учињено признање било недозвољено и по члану 303. тачка 2. ЗПП".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 153/93 од 04.02.1993. године)

Жалба и првостепено решење окружног суда о понављању поступка

Решење Окружног суда којим је у првом степену одлучено о предлогу за понављање поступка, може се побијати жалбом.

Из образложења:

"Према члану 378. став 1. ЗПП, против решења првостепеног суда жалба је дозвољена, ако тим законом није одређено да није дозвољена. Жалбом тужиоца побија се решење окружног суда о одбацивању жалбе против решења окружног суда о одбијању предлога за понављање поступка.

У процедури понављања поступка посебна жалба је дозвољена само кад суд, у смислу члана 427. став 4. ЗПП, дозволи понављање поступка и одреди да главна расправа одмах отпочне. Ван овог изузетка влада правило - да је жалба дозвољена. Она се, према томе може поднети и против решења о одбијању предлога за понављање поступка, у смислу члана 428. став 1. ЗПП, које донесе окружни суд.

По члану 14. Закона о судовима ("Службени гласник РС", број 46/91), окружни суд је и другостепени и првостепени суд. Он, стога, може доносити и другостепене и првостепене одлуке. Решење о одбијању предлога за понављање поступка, услед разлога који се односе на другостепени поступак, има карактер првостепене одлуке. Отуда се оно може побијати жалбом о којој, у смислу члана 17. став 1. тачка 1а. Закона о судовима, одлучује Врховни суд.

Из овог произлази да жалба против решења окружног суда о одбацивању жалбе против решења жалбеног суда о одбијању предлога за понављање поступка, није недозвољена. Стога је овај суд, у смислу члана 380. тачка 3. ЗПП, усвојио жалбу тужиоца и решење окружног суда укинуо. Тиме је отворио пут жалби против решења о одбијању предлога за понављање поступка."

(Решење Врховног суда Србије Гж. 257/93 од 30.09.1993. године)

Изостајање доказивања као ревизијски разлог

Неоправдано изостајање доказивања на главној расправи, која је иначе одржана, представља релативно битну повреду поступка па може бити ревизијски разлог само ако другостепени суд ову процесну грешку није санкционисао иако је на њу жалба указала.

Из образложења:

"Ако се спор мериторно решава, онда се то не може учинити без утврђивања чињеница важних за одлуку. У конкретном случају, главна расправа је одржана, али је доказивање неоправдано изостало, тако да се побијана пресуда позива на исправе које у доказном поступку нису прочитане. Ово је битна повреда поступка из члана 354. став 1. у вези са чланом 7, 8, 200, и 300 ЗПП, на коју указује и ревизија. Како ову повреду другостепени суд није санкционисао, иако је жалба на њу указала, она је добила значај ревизијског разлога из члана 385. став 1. тачка 2. ЗПП".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 350/93 од 18.02.1993. године)

Материјално право и укидање одлуке о ревизији

Погрешна примена материјалног права, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, може имати за последицу укидање побијаних одлука и одбацивање тужбе, без обзира што се ревизија не позива на битне повреду парничног поступка.

Из образложења:

"Првостепени суд је погрешно што је мериторно одлучивао о неблагоприятној тужби а другостепени суд, што је првостепену пресуду у том делу преиначио, уместо да је укине. Тужба се не може одбацивати преиначујућом већ укидајућом одлуком. Пошто је материјално право из члана 97. став 1. Закона о радним односима изискивало да се тужба одбаци (јер суд није надлежан да одлучује о законитости правноснажне одлуке о правима радника), овај суд је, у смислу члана 394. став 2. у вези с чланом 386. ЗПП, укинуо обе пресуде и одбацио тужбу, без обзира што ревизија није указала на ову битну повреду поступка."

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2729/93 од 24.08.1993. године)

Прекорачење захтева као ревизијски разлог

Жалбени суд које не санкционише прекорачење тужбеног захтева учињеног првостепеном одлуком, на које је жалба указала, издиже ову повреду на ниво другостепеног поступка и тиме ствара ревизијски разлог из члана 385. став 2. ЗПП.

Из образложења:

"На расправи тужиоци су преиначили тужбу тако што су тражили да им се зарада за прековремени рад исплати по обрачуну вредности бода у моменту исплате а не у моменту окончања прековременог рада, како су првобитно тражили.

Уместо да одлучује о преиначеном захтеву, првостепени суд је одлучивао о првобитном и тиме повредио одредбе члана 2. и члана 190. и 191. ЗПП, што представља квалитативно прекорачење тужбеног захтева. На ову повреду тужиоци су указали у жалби, али је другостепени суд није санкционисао. Тиме је повреду учињену пред првостепеним судом издигао на ниво другостепеног поступка и створио ревизијски разлог из члана 385. став 2. ЗПП, који је довео до укидања обе нижестепене пресуде и враћања предмета на поновно суђење, у смислу члана 396. ЗПП".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2847/93 од 24.08.1993. године)

Услови за подношење тужбе као ревизијски разлог

Претходно обраћање приговором органу интерне заштите, као услов судске заштите, регулисано је материјалним законом па недостаци о томе спадају у погрешну примену материјалног права.

Из образложења:

"Тужижочела тужба је одбачена јер су нижестепени судови оценили да он није уложио приговор и да, стога, не може остварити судску заштиту у радном спору. Овакав закључак није поуздан. У поступку расподеле донесене су и првостепена и другостепена одлука. Пошто се другостепена одлука доноси по приговору, није јасно како је било могућно да та одлука буде донета а да приговора нема. Пошто од тог питања зависи правилна примена материјалног права о условима за судску заштиту у радном спору (члан 97. ЗРО), нижестепена решења су, у смислу члана 395. став 2. ЗПП, укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2941/93 од 14.09.1993. године)

Чињенични и правни закључак

Несагласност између чињеничног и правног закључка је правно питање које води успајању ревизије и укидању побијане одлуке, ради разјашњења околности од значаја за правилну примену материјалног права.

Из образложења:

"Постоји неслагање између чињеничних и правних закључака нижестепених судова. Они су пошли од тога да тужилац није уписивао километражу и цену карте и да није попуњавао контролни лист а закључили да у оваквим поступцима нема теже повреде радних обавеза, због које се изриче мера престанка радног односа.

Чланом 67. став 1. тачка 1. Закона о радним односима предвиђено је да је неизвршавање или несавесно, неблаговремено и немарно извршавање радних и других обавеза у вези с радом - тежа повреда радне обавезе због које се обавезно изриче мера престанка радног односа. С обзиром на то није поуздан закључак првостепеног суда да у конкретном случају нема теже повреде радне обавезе, која повлачи изрицање најтеже дисциплинске мере.

Правилна примена материјалног права захтева да се испита да ли постоје услови за изрицање најтеже дисциплинске мере из члана 36. став 3. Општег колективног уговора ("Службени гласник РС", број 18/90). Пошто то није учињено, настао је ревизијски разлог из члана 395. став 2. ЗПП, због којег је овај суд укинуо обе нижестепене пресуде и предмет вратио на поновно суђење".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2999/93 од 21.09.1993. године)

Одбацивање ревизије и ревизија поводом трошкова

Другостепено решење којим се потврђује решење првостепеног суда о одбацивању ревизије, може се побијати ревизијом без обзира што се одбацивање ревизије односи на решење о трошковима поступка.

Правноснажно решење о трошковима поступка не може се побијати ревизијом.

Из образложења:

"Према члану 400. став 3. ЗПП, ревизија је увек дозвољена против решења другостепеног суда којим се потврђује решење првостепеног суда о одбацивању ревизије. Пошто је такво решење донето и у овој парници, тужилац је имао право да изјави ревизију, без обзира на то што се одбацивање ревизије односи на решење о трошковима поступка, које се, иначе, не може побијати ревизијом. Овде се дозвољеност ревизије процењује по врсти побијаног решења а не по ономе на шта се то решење односи.

Али, дозвољена ревизија је неоснована. Овај ванредни правни лек се не може изјавити против правноснажног решења о трошковима поступка. Тим решењем се поступак не окончава већ се само одлучује о репарацији издатака у парници. Пошто је реч о тражењу, које, по члану 35. став 2. ЗПП, не чини главни захтев, одлука о трошковима дели судбину одлуке којом се спор окончава, без обзира да ли улази у њен писмени састав или представља самостални акт. Зато су нижестепени судови правилно поступили што су, у смислу члана 400. став 1. ЗПП, закључили да се правноснажно решење о трошковима не може побијати ревизијом.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2981/93 од 21.09.1993. године)

Налаз и мишљење вештака у поступку по ревизији

Налаз вештака је чињенично питање док је мишљење вештака правно питање јер се односи на стручну квалификацију чињеница од којих зависи примена материјалног права.

Из образложења:

"Вештачење је својеврсно доказно средство. Суд га, по члану 250. ЗПП, користи кад је ради утврђивања или разјашњења неке чињенице потребно стручно знање којим не располаже. О ставовима искуства у својој сфери знања и вештина, вештак, према члану 260. ЗПП износи суду налаз и мишљење. Налаз се бави чињеницама а мишљење, њиховом стручном квалификацијом. С обзиром на то, налаз вештака је чињенично питање, као и исказ сведока. Али, мишљење вештака није. Оно се односи на значење чињеница које, као став искуства у одређеној области знања или вештина, улази у ткиво правне норме, без које она не може бити примењена. У конкретном случају, мишљење вештака се односи на то да ли је зграда тужиље подобна или неподобна за становање. Пошто од тога зависи примена прописа о вредновању стамбене ситуације тужиоца, мишљење вештака директно утиче на примену материјалног права. Зато се и сматра правним питањем".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2925/93 од 14.09.1993. године)

Припремио др Зоран Ивошевић